

Vezměte si dvě různá vydání jedné hry – každou od jiného překladatele. Porovnejte např. balkónovou scénu z Romea a Julie nebo některý z monologů Richarda III. Udělejte si poznámky o tom, v čem se překladatelé setkávají a v čem se naopak jejich překlady liší. Leckdy stačí i jediná věta...

Tip: nejlépe porovnáte texty, když si je přečtete nahlas.

PŘEKLADATEL 1 (jméno překladatele, název titulu, scéna)

.....

Poznámky:

.....

.....

PŘEKLADATEL 2 (jméno překladatele, název titulu, scéna)

.....

Poznámky:

.....

.....

Deklamace – herci v shakespeareovském divadle svůj text obvykle deklamují – tj. přednášejí text tak, aby dali důraz na jeho vyznění, dopad na diváka – posluchače a zvukomalbu (zejména u veršů). Některé repliky směřují herci přímo k divákům – tím s nimi navazují jakýsi dialog.

Blankvers – je pětistopý jambický verš bez rýmů a slok, který se běžně používal v anglické literatuře tohoto období. Pro Shakespeara je typické, že blankvers používá volně, rozrušuje ho nebo střídá s volným textem, čímž dodává svým divadelním hrám na opravdovosti.

Najděte si nějaký úryvek monologu v blankversu, přečtěte si ho nahlas a najděte jeho typické znaky.

Vyhledejte význam slova romance:

.....

Přiřaďte další „hlášky z různých her W. Shakespeara:

Mor na ty vaše rody!

Když temné síly svádějí nás k pádu, často si berou pravdu na pomoc.

Je cosi shnilého ve státě (království) dánském.

Toť kletba doby, že pomatení vedou slepce.

Království za koně!

Kruh se uzavírá.

Celý svět je divadlo (jeviště) a všichni lidé na něm jenom herci.

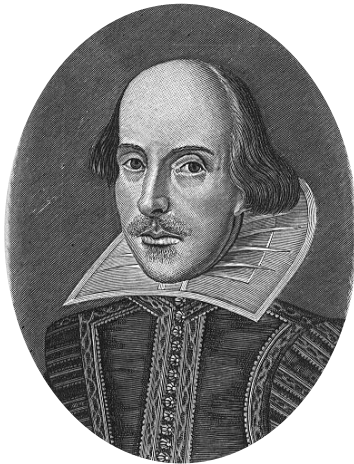
Mnoho tzv. hlášek neboli frazeologismů (též frazémů) ze Shakespeareových her zakotvilo i v obecném jazyce např. srdce jako zvon nebo doba vymknutá z kloubů.

Krátce: frazeologismus je ustálené spojení slovních tvarů slov.

Klicperovy pracovní listy

•WILLIAM• •SHAKESPEARE•

*1564 †1616

Anglický básník, dramatik a herec, který bývá považován za největšího anglicky píšícího spisovatele a celosvětově nejvýznamnějšího dramatika. Je často nazýván anglickým národním básníkem a „bardem z Avonu“ (podle místa narození i úmrtí). Připisuje se mu 38 dochovaných her (včetně těch, na kterých zřejmě s někým spolupracoval), více než sto padesát sonetů, dvě dlouhé epické básně a několik dalších básní. Autorství některých z nich je ale sporné.

OSOBNÍ ŽIVOT

William Shakespere se narodil ve Stratfordu nad Avonou v dubnu 1564, studoval na místním gymnáziu. Ve svých 18 letech se oženil s Anne Hathaway. O rok později se jim narodila první dcera Susanna. V roce 1585 se jim narodila ještě dvojčata – dcera Judith a syn Hamnet. Krátce po narození dvojčat Shakespeare opouští rodinu a celé čtyři roky o jeho životě nemáme žádné zprávy (viz „Ztracená léta“). Později se vrací a stěhuje se do Londýna. Jeho hry se tu uvádějí nejméně od roku 1592.

Velká rána pro Shakespeara přichází v roce 1596, kdy v pouhých 11 letech z nevysvětlitelných důvodů umírá jeho syn Hamnet.

Shakespearův rodný dům ve Stratfordu nad Avonou

Od roku 1599, kdy se divadelní společnost Služebníci lorda komořího stěhuje do divadla Globe, se stává Shakespeare spoluvlastníkem s desetinovým podílem. Tím si do budoucna zajistí slušný přísun peněz – dnes bychom řekli pasivní příjem. To mu umožní koupit nový dům v Londýně a také dům pro jeho rodinu ve Stratfordu. Během své kariéry bydlí Shakespeare střídavě v Londýně i ve Stratfordu.

Po smrti královny Alžběty I., ke které dramatik choval velký obdiv, Shakespeare dostane privilegium od nového krále Jakuba I. Stuarta. Divadelní společnost od té doby nese název Služebníci královi (King's Men).

Poslední tři roky života, po požáru divadla Globe, stráví Shakespeare převážně ve Stratfordu. Po smrti 23. dubna 1616 je slavný dramatik pochován ve svém rodném městě před oltářem v kostele Nejsvětější Trojice.

Rod Williama Shakespeara vymírá v roce 1670 – Susanna sice měla dceru, ta ale zemřela bezdětná. Judith měla tři děti, všechny ale zemřely bez potomků.

POVĚRY, NEJASNOSTI, POMLUVY

„ZTRACENÁ LÉTA“

O životě básníka v letech 1585-1592 panuje mnoho nejasností. V tomto období se stopa Williama Shakespeara totálně vytrácí. Dodnes existuje mnoho teorií o tom, co během těchto 7 let mohl Shakespeare dělat.

Jednou z nich je třeba to, že odjel ze Stratfordu do Londýna, protože byl obviněn z pytláctví a chtěl se vyhnout trestu. Druhá z teorií mluví o tom, že se Shakespeare stal učitelem na venkově. Někteří badatelé spekulují o tom, že v této době cestoval – ostatně mnoho jeho her se odehrává v Itálii a ve Francii, kde ale Shakespeare podle dochovaných záznamů nikdy nebyl.

ZPOCHYBNĚNÍ AUTORSTVÍ & SPOLUAUTORSTVÍ

Jak mohl jediný autor za tak krátkou dobu vytvořit tolik zdařilých divadelních kusů, básní apod.? Navíc, pokud byl autorem člověk s průměrným vzděláním z obyčejné maloměstské rodiny? Otec Williama byl rukavičkář, matka v domácnosti, Stratford je navíc poměrně malé nudné městečko, které neskýtalo ani tehdy žádné větší intelektuální zázemí. Jak mohl Shakespeare, který neznal život u dvora ani v cizích zemích vložit do svých her tak přesvědčivě tyto motivy?

Spoluautorství několika divadelních kusů bylo potvrzeno u her Jindřich VIII, Dva vznešení příbuzní a u ztracené hry Cardenio. Jejich spoluautorem byl dramatik John Fletcher (ten mj. napsal i volné pokračování komedie Zkrocení zlé ženy, která nesla název Zkrocení zlého muže a odehrávala se po smrti Kateřiny).

Psát ve spolupráci s jinými autory nebylo v alžbětinské době nic neobvyklého. Podobně postupovalo více Shakespeareových současníků včetně možná nejznámějšího – Christophera Marlowa.

John Fletcher

SEXUÁLNÍ ORIENTACE & GENDER

Předmětem dohadů je mj. i sexuální orientace slavného barda – a to zejména proto, že část svých sonetů věnoval „krásnému mladíkovi“. Erotické básně ale směřoval i ženě – tzv. dark lady, což byla zřejmě vdaná žena tmavé pleti. V Shakespeareově době bylo ale upřímně o mnoho běžnější směřovat oslavné verše osobě stejného pohlaví než s odlišnou barvou pleti.

V roce 2004 se objevila i další spekulace. Americký badatel Robin Williams přišel se zprávou, že skutečnou autorkou Shakespeareových her byla žena – tedy, že Shakespeare byl ve skutečnosti žena! Za autorku považuje vzdělanou hraběnkou, která prý používala jméno William Shakespeare jako pseudonym.

DIVADELNÍ KARIÉRA

Vznik prvních her se datuje cca od roku 1589, kdy vycházejí především komedie a historická dramata. Od roku 1592 začaly Shakespeareovy hry vycházet v Londýně. Byly uváděny divadelními společnostmi, jejichž byl sám autor členem a je známo, že ve svých divadelních kusech i účinkoval. Život v Londýně ale na dva roky přerušila morová epidemie, během níž byla divadla uzavřena. Po ní, v roce 1594 vznikla společnost Služebníci lorda komořího. Po smrti královny Alžběty I. (z dynastie Tudorovců) v roce 1603 Shakespeare založil společnost Služebníci královi, kterou finančně podporoval nový král – Jakub I. Stuart.

Už v roce 1594 byly poprvé vydány některé divadelní hry knižně. Největší úspěch přinesly Shakespeareovi hry Hamlet, Othello, Macbeth nebo Král Lear. Po roce 1598 se Shakespeareova sláva roznesla i díky více než pochvalné recenzi, ve které byl srovnáván např s Geoffreyem Chaucerem zvaným „otec anglické literatury“. Bardova sláva nadále stoupala a on se stal zámožným mužem, který vlastnil i několik nemovitostí a podíl ze zisku v divadelní společnosti. Nesmrtelnost zajistilo Shakespeareovi vydání tzv. Prvního folia – souborného vydání jeho 36 her. To ale paradoxně až po jeho smrti (První folio bylo vydáno v roce 1623).

Období, ve kterém Shakespeare žil většinu svého života, se označuje také jako Zlatý věk. Co to znamená a se jménem jakého panovníka se pojí?

GLOBE

V roce 1599 bylo postaveno divadlo The Globe – bylo to první divadlo, které postavili herci pro herce. Slavnou éru divadla Globe ukončil až požár. V roce 1613 během představení zapálila střela z děla střechu a divadlo lehlo popelem. Divadlo se přestěhovalo do Blackfriars, Shakespere se poté vrátil do Stratfordu – na odpočinek.

Replika divadla The Globe v Londýně

SHAKESPEAROVSKÉ/ALŽBĚTINSKÉ DIVADLO

Anglické divadlo se proti evropskému – kontinentálnímu liší hned v několika ohledech. Zaprvé – anglické divadlo ctí především text autora. Je založeno na přesném sledování textu. O to méně se zabývá např. scénickými poznámkami. Hry anglických dramatiků proto nabízejí množství interpretací, přenesení textu do různých prostředí a časových rovin. Asi i to je důvodem, proč jsou Shakespeareovy hry stále tak oblíbené a odolné vůči konkurenci nových literárních děl a směrů.

Anglické divadlo umožňuje divákovi sledovat představení z různých úhlů – a to doslova. Jeviště je v takovém divadle obklopeno sedadly ze tří stran – hlediště v podstatě tvoří půlkruh. Naproti tomu kontinentální divadlo se nazývá tzv. kukátkové – tj. diváci sedí rovnoběžně s jevištěm a sledují hru zepředu. Výjimkou jsou obvykle jen tzv. lóže po stranách divadla.

V době W. Shakespeara bylo ženám stále zapovězeno účinkovat v divadle. Do ženských rolí byli proto obsazováni zásadně muži.

Tip: O tom, jak vypadalo divadlo za Shakespeara, se dozvíte mnoho z filmu Zamilovaný Shakespeare.

SOUHRN SHAKESPEAROVA DÍLA (Najdete jednoduše na internetu. Takže jen krátce:)

Historické hry z anglické historie:	Král Jan, Richard II. a III., Jindřich IV., V., VI. a VIII.
Tragédie:	Titus Andronicus, Romeo a Julie, Julius Caesar, Hamlet, Othello, Macbeth, Král Lear, Coriolanus, Antonius a Kleopatra a další
Komedie:	Komedie o mylů, Zkrocení zlé ženy, Marná lásky snaha, Sen noci svatojánské, Kupec benátský a další
Pohádkové hry (romance):	Cymbelín, Perikles, Zimní pohádka, Bouře a další
Básně:	Zneuctění Lukrécie, Venuše a Adonis, Milenčin nářek
Sonety	

ČESKÉ PŘEKLADY

Víte, kdo byl prvním překladatelem Shakespeara v českých zemích a kterou hru přeložil jako první?

Jaké další překladatele Shakespeara znáte?